

ПРЕПОРЪКИ

за опазване и управление
на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в планове за
управление на защитени зони от Натура 2000 за опазване на
птиците.

Изработено: 12.2014

Проект: По-голям шанс за белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България -
Възстановяване на белошипата ветрушка, LIFE11 NAT/BG/360

eurONATUR

с подкрепата на финансовия инструмент LIFE на Европейския Съюз

Съдържание:
Content:

1. Резюме на английски/English summary.....	2
2. Въведение.....	3
2. Видове с близки екологични изисквания.....	3
3. Защитени зони за опазване на белошипата ветрушка.....	4
4. Природни местообитания – хранителен хабитат на белошипата ветрушка.....	7
5. Резюме на селскостопански практики.....	10
6. Мерки за управление на гнездови местообитания в Испания.....	13
7. Мерки за управление на хранителни местообитания във Франция.....	14
8. Литература.....	14

Приложения:

Приложение 1А: Извадка от Annex D Ръководство на ЕК, 2013 (оригинал на английски)
Приложение 1В: Извадка от Annex D Ръководство на ЕК, 2013 (превод на български)

Приложение 2А: Извадка от Ръководство, Испания (оригинал на испански)
Приложение 2В: Извадка от Ръководство, Испания (превод на български)

Приложение 3А: Извадка от Ръководство, Франция (оригинал на френски)
Приложение 3В: Извадка от Ръководство, Франция (превод на български)

Настоящият анализ е изготвен в рамките на дейност А.5 “Препоръчване на предписания за подходящо управление на целевият вид, които да бъдат включени в ПУ на ЗЗ ЗА ПТИЦИТЕ (SPA)”, по проект “По-голям шанс за белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България - Възстановяване на белошипата ветрушка”, LIFE11 NAT/BG/360, осъществяван с подкрепата на финансовия инструмент LIFE на Европейския съюз.

Актуалност: 12.2014.

This report is prepared under Action: A.5 Recommendation of appropriate management prescriptions for target species to be incorporated into SPA management plans of “Lesser Kestrel Recovery” Project, LIFE11 NAT/BG/360 implemented with the support of the LIFE financial instrument of the European Union.

Prepared: 12.2014.

Recommendations for conservation and management of Lesser Kestrel (*Falco naumanni*) in Management Plans of the Bulgarian Natura 2000 SPAs

SUMMARY

1.English summary.....	2
2.Introduction.....	3
3.Species with similar ecological requirements.....	3
A list including species such as Suslik, Roller, Hoopoe, Imperial Eagle, Chukar Partridge, Great Bustard, Little Bustard, Common Kestrel, Red-footed Falcon, Stone Curlew etc.	
4.Natura 2000 sites for Lesser Kestrel conservation.....	4
There are 23 SPAs of the Bulgarian Natura 2000, where the Lesser Kestrel is subject to protection.	
5.Natural habitats - foraging habitats of Lesser Kestrel.....	7
Evaluation of the natural habitats of the Bulgarian Natura 2000 and CORINE Landcover 2012 classes in terms of their role as foraging habitats of the Lesser Kestrel.	
6.Summary of agricultural practices.....	10
A table summarizing concrete practices from different Member States (Spain, Portugal, Greece, France, Hungary, and Romania), as well as those identified as valid throughout the EU, including also the source of information, as well as an assessment of these practices with regard to the Lesser Kestrel, using + and – for positive and negative practices, respectively.	
7.Management measures of nesting habitats in Spain.....	13
Measures based on the experience described in M. López et al. 2009. Manual de gestion de habitats del Cernicalo Primilla (Editro DEMA, 2009) – one of the products of project LIFE 05 NAT/F/000134 LIFE TRANSFERT. The Guidelines provide the most modern aspects related to the artificial nest boxes as a tool supporting the species' population. There is a detailed description and figures of the different types of nest boxes, also including the preconditions and the approach to be followed during their installation.	
8.Management measures related to the foraging habitats in France.....	14
Measures based on the experience described in V. Lelong. 2009. Guide de gestion des habitats d'alimentation du Faucon crécerellette en Méditerranée française. (Editor: LPO, 2009) – one of the products of project LIFE 05 NAT/F/000134 LIFE TRANSFERT. The guidelines describe in details issues related to the management of Lesser Kestrel forging habitats by clearing open areas through grazing or removal of shrubs. Different schemes of management are proposed, including their effect on the enthomofauna - the food source for the species.	
9.Bibliography.....	14

Annexes:

Annex 1A: Excerpt of Annex D of EU Guideline, 2013 (in English)

Annex 1B: Excerpt of Annex D of EU Guideline, 2013 (Bulgarian translation)

Annex 2A: Excerpt of Guidelines, Spain (in Spanish)

Annex 2B: Excerpt of Guidelines, Spain (Bulgarian translation)

Annex 3A: Excerpt of Guidelines, France (in French)

Annex 3B: Excerpt of Guidelines, France (Bulgarian translation)

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

1. Въведение.

Настоящите препоръки са разработени, за да послужат при изготвянето на планове за управление на целевите по проекта защитени зони за птиците: Сакар BG0002021, Бяла река BG0002019, Крумовица BG0002012.

Препоръките могат да се използват и при разработването на планове за управление на всички защитени зони за птиците, които имат в предмета си на опазване белошипата ветрушка.

Включването на дейности от настоящите препоръки, адаптирани към съответната защитена зона, е предпоставка за средносрочното (10 години) опазване и управление на вида – в рамките на продължителността на действие на планове за управление.

В настоящите препоръки въпросите свързани с управлението на агроценозите като местообитанията за търсене на храна и по-точно, мерките от Програмата за развитие на селските райони, както и натрупаният опит в ЕС от прилагането на Общата селскостопанска политика са само маркирани.

За подробно запознаване със събраната информация и направени анализи моля запознайте се с:

- Идентифициране на щадящи или полезни за белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) мерки от Програмата за развитие на селските райони, в България (2007 – 2013 и 2014 – 2020)
- Доклад за положителни/отрицателни земеделски практики в ЕС имащи отношение към белошипата ветрушка (*F.naumanni*)

2. Видове от ЗБР с близки екологични изисквания към хранителният хабитат

Лалугер	<i>Spermophilus citellus</i> (<i>Citellus citellus</i>)
Степен пор	<i>Mustela eversmanii</i>
Кръстат (царски) орел	<i>Aquila heliaca</i>
Степен орел	<i>Aquila rapax</i>
Ливаден блатар	<i>Circus pygargus</i>
Черношипа ветрушка (Керкенец)	<i>Falco tinnunculus</i>
Вечерна ветрушка	<i>Falco vespertinus</i>
Дропла	<i>Otis tarda</i>
Стрепет	<i>Tetrax tetrax</i>
Турилик	<i>Burhinus oedicnemus</i>
Домашна кукумявка	<i>Athene noctua</i>
Синявица	<i>Coracias garrulus</i>
Папуняи	<i>Upupa epops</i>

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

3.Защитени зони за опазване на белошипата ветрушка

От значение за опазването на вида (вписан като предмет на опазване) са следните защитени зони от НЕМ (Натура 2000), съгласно информационна система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000 – МОСВ, 2013:

№	Код на защитена зона	Име на защитена зона	Тип на защитена зона
1	BG0000270	Атанасовско езеро	Защитена зона по директивата за птиците
2	BG0000271	Мандра-Пода	Защитена зона по директивата за птиците
3	BG0000273	Бургаско езеро	Защитена зона по директивата за птиците
4	BG0002002	Западен Балкан	Защитена зона по директивата за птиците
5	BG0002012	Крумовица	Защитена зона по директивата за птиците
6	BG0002013	Студен кладенец	Защитена зона по директивата за птиците
7	BG0002014	Маджарово	Защитена зона по директивата за птиците
8	BG0002017	Комплекс Беленски острови	Защитена зона по директивата за птиците
9	BG0002019	Бяла река	Защитена зона по директивата за птиците
10	BG0002021	Сакар	Защитена зона по директивата за птиците
11	BG0002022	Язовир Розов кладенец	Защитена зона по директивата за птиците
12	BG0002025	Ломовете	Защитена зона по директивата за птиците
13	BG0002029	Котленска планина	Защитена зона по директивата за птиците
14	BG0002041	Комплекс Ропотамо	Защитена зона по директивата за птиците
15	BG0002043	Емине	Защитена зона по директивата за птиците
16	BG0002044	Камчийска планина	Защитена зона по директивата за птиците
17	BG0002054	Средна гора	Защитена зона по директивата за птиците
18	BG0002061	Балчик	Защитена зона по директивата за птиците
19	BG0002071	Мост Арда	Защитена зона по директивата за птиците
20	BG0002073	Добростан	Защитена зона по директивата за птиците
21	BG0002076	Места	Защитена зона по директивата за птиците
22	BG0002082	Батова	Защитена зона по директивата за птиците
23	BG0002113	Триград - Мурсалица	Защитена зона по директивата за птиците

По - важните за опазването на вида са следните защитени зони, които са целеви за работа по проект Възстановяване на белошипата ветрушка, LIFE11 NAT/BG/360:

BG0002021 Сакар

Само 0.1% от територията на Сакар е официално защитена със 7 защитени територии обявени за ландшафти, каменни образувания или редки растения. През 1998 около 18% от територията е обявена като CORINE Site заради нейната европейска стойност. През 1997 територията бе обявена като OBM от BirdLife International. През 2007 това OBM бе одобрено като SPA по Директивата за Птиците с решение на MC (code BG0002021), и като pSCI по Директивата за Хабитатите.

Земеползване: Земеделие - 70%; Природозащита, изследване - 7%; Гори - 22%; Управление на водите -1%

Собственост: Държавна - 30%; Общинска - 27%; Частна - 43%

Територията на Сакар се използва екстензивно от местните хора предимно за животновъдство и в по-малка степен за земеделие и лесовъдство. Намаляване на пашуването последвано от сукцесия, както и превръщане на пасищата в обработваеми

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

земи, причинява загубата на пасища като местообитания на птици. Пестицидите използвани в земеделието са опасни за птиците. Сухите пасища са особено уязвими към пожари, както естествени, така и изкуствени. През сухите години големи части от територията се опожаряват. Горите в Сакар са сравнително малки площи разпръснати сред открити ландшафти. Незаконната сеч, събирането на дърва за огрев и залесяването с нетипични видове намаляват качеството на горските местообитания.

Ниско планински регион със заоблени върхове и сравнително открити речни долини на притоците на Марица и Тунджа, в близост до държавната граница с Турция. Надморската височина е между 50 и 856 m. На тази територия има около 30 малки населени места, град Тополовград и слабо развита пътна мрежа. По-ниските части от територията на Сакар са заети от земеделска земя, заменила горите от *Quercus pubescens* и *Quercus virgiliana*. На около 15% от територията са разпръснати ксеротермални тревни съобщества, доминирани от *Dichanthium ischaemum*, *Poa bulbosa*, *Chrisopogon grillus*, и др., както и, по-рядко, мезо-ксеротермална растителност. Храстите от *Paliurus spina-christi*, смесени с *Jasminum fruticans* и ксеротермалните тревни образувания обуславят сравнително високата численост на *Hare Lepus europeus* и *Souslik Spermophilus citellus*. Районът поддържа и широколистни гори от „отворен” тип, съставени от *Quercus pubescens* и *Quercus virgiliana* със Средиземноморски елементи, на места с вторичен произход (Bondev 1991). Много от речните корита и долини в Сакар все още са оградени от стари дървета *White Poplar Populus alba*, *willow Salixsp.*, и др., които осигуряват условия за гнездене за хищните птици.

В исторически план, районът на Сакар е последното регистрирано гнездово находище на Белошипата ветрушка в България. Последната колония е гнездила на отвесен речен бряг в ниши до края на 1990-те. Територията е в съседство с най-близките колонии в Турция, които са регистрирани на не повече от 70 km.

В допълнение, бе разработено изследване „Хабитатен модел за възстановяване на белошипата ветрушка в България” (Кметова, 2010) с цел изготвяне на алгоритъм на пригодността на хабитата и използване на ГИС инструменти върху целеви район за идентифициране на потенциално подходящи територии за хранене и гнездене на Белошипа ветрушка. Моделът бе тестван в рамките на проект на Зелени Балкани по Оперативна Програма Околна Среда ([№ 58301–60-480](#), Договор № 58301 – С – 008, Процедура BG161PO005/08/3/01/05), а резултатите от това изследване доказват, че територията е подходяща за потенциалното възстановяване на белошипата ветрушка с оглед качеството на местообитанието, наличието на гнездови територии, географските характеристики (надморска височина, наклон, изложение), близост до съществуващи колонии и свързаност. Конкретните територии, идентифицирани като най-подходящи, са основна цел на последващият проект на Зелени Балкани [LIFE11 NAT/BG/360](#).

BG0002019 Бяла река

Около 4% от територията е официално защитена. ЗТ Меандрите на Бяла Река е обявена за опазването на застрашените видове птици, включително Египетски лешояд и Скален орел, както и крайречни местообитания. През 1998 голяма част от територията е обявена за CORINE Site със същото име заради нейната европейска стойност за хабитатите, редките и застрашените растителни и животински видове, включително птици. През 1997 територията е обявена за OBM от BirdLife International.

Собственост: държавна - 78%; общинска -15%; частна - 7%;

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

Бяла Река е територия чувствителна към човешка дейност свързана предимно с традиционното животновъдство в регион. Емиграцията на хората последвана от намаляване на домашните животни, а така също и на намаляване на мъртвите животни в природата, значително ограничава възможностите на лешоядите за намиране на храна. През последните десетилетия туризмът започна да се развива по-интензивно, което може да окаже негативно въздействие върху птиците и местообитанията ако процесът не се контролира. Земеделските земи заемат сравнително малка част от общата територия, предимно около населените места.

Територията покрива басейна на Бяла Река в най-югоизточната част на Източни Родопи, непосредствено до държавната граница с Гърция. Тя включва долината на Бяла Река и околните планински възвишения от с. Черничево на запад до мястото, където реката пресича държавната граница на изток. Растителността в района е доста разнообразна и силно повлияна от средиземноморския климат. Заради ниската плътност на населението в региона и граничния режим, тук са запазени стари гори от *Fagus sylvatica* L. subsp. *moesiaca* и *Quercus dalechampii*. Смесените дъбови гори от *Q. dalechampii*, *Q. virgiliana*, *Q. frainetto* и *Q. pubescens*, на места с *Carpinus orientalis*, също са широко разпространени. Регионът поддържа и ксеротермни храстови образувания от средиземноморски тип със значително разнообразие на видовете, доминирани от *Phyllirea latifolia* и *Juniperus oxycedrus*, с участието на *Paliurus spina-christi*, *Fraxinus ornus*, и др. (Bondev 1991). Реката е сравнително дълбока, а водите и не са замърсени. Речното корито е песъчливо-каменисто. Бреговете и са обрасли с върби *Salix* spp. и храсти. На места в региона се срещат единични ниски скали. Земеделските земи заемат сравнително малка част от общата територия, предимно около населените места.

Критериите за избора на територията за възстановяването на белошипата ветрушка са същите като използваните за идентифицирането на оптималните територии в 33 за птиците Сакар и разработени в специален хабитатен модел (Kmetova 2010) – географски характеристики (надморска височина, наклон, изложение), качество на местообитанието, наличие на места за гнездене, близост до известни колонии и свързаност. BG0002019 също бе избрана, тъй като има стабилни популации на индикаторни видове, а също и заради множеството наблюдения на вида в района на Източни Родопи (Barov, 2002).

BG0002012 Крумовица

Територията на Крумовица не е защитена от националното природозащитно законодателство. Само две малки природни забележителности са обявени за опазването на ландшафта. През 1997 територията е обявена за OBM от BirdLife International. Около 10% от Крумовица се припокрива с CORINE Site Долината на р. Арда, който е обявен през 1998 заради неговата европейска стойност за хабитатите, редките и застрашените растителни и животински видове, включително птици.

Собственост: държавна - 60%; общинска - 34%; частна - 6%.

Долината на Крумовица в този регион е широка между 300 и 1000 m, на места изцяло заета от самото песъчливо речно корито. Бреговете на Крумовица често са стръмни, покрити с ниски скали. Долината е осеяна със земеделски земи. Долината на р. Дюшун дере е предимно тясна и се врязва дълбоко във вулканичните скали с много стръмни урви покрай речното корито, водопади и малки пещери.

И двете реки имат силно вариращо ниво на водите – много високо през февруари-март и почти никакво през юли-август (освен в отделни вирове).

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

Намаляване на пасуването и превръщане на пасищата в обработваеми земи причиняват загуба на пасища като местообитания за птици.

През последните десетилетия туризмът започна да се развива по-интензивно, което може да окаже негативно въздействие върху птиците и местообитанията ако процесът не се контролира.

Територията включва поречието по средните течения на Крумовица и нейния приток Дюшун дере със съседните хълмове и склонове на Източни Родопи. Тя покрива участъците от Крумовица между село Горна Кула и устието на Дюшун дере, оттам достига до село Чал на изток. Долината на Крумовица в този регион е широка между 300 и 1000 m, на места изцяло заета от самото песъчливо речно корито. Налице са различно изразени пояси от крайречна дървесна растителност, предимно тополи *Populus* spp., върби *Salix* spp., Black Alder *Alnus glutinosa*, и др. Премесена е с храстова растителност от Blackberry *Rubus* spp., Dog Rose *Rosa* spp., и др. На много места в самото речно корито растат храсти, предимно *Tamarix* spp., и треви. Бреговете на Крумовица често са стръмни, покрити с ниски скали. Поречието и е осеяно със земеделски земи. Долината на р. Дюшун дере е предимно тясна и се врязва дълбоко във вулканичните скали с много стръмни урви покрай речното корито, водопади и малки пещери. Растителността по бреговете и е оскъдна и доминирана от храстови видове. И двете реки имат силно вариращо ниво на водите – много високо през февруари-март и почти никакво през юли-август (освен в отделни вирове). По-голяма част от територията включва нископланински хребети и склонове. По-голямата част от територията е обезлесена, но най-югоизточните региони са покрити със стари широколистни гори от *Quercus frainetto*, *Quercus dalechampii*, на места премесени с *Carpinus orientalis*. Вторични гори са заменили старите, които са изсечени през последните десетилетия. Типични за склоновете и хребетите на двете долини са многобройните скали, скални комплекси и била, както и обширните територии покрити с храстови образувания от средиземноморски тип, доминирани от *Juniperus oxycedrus*, и др. Има множество каменисти участъци обрасли с треви (Bondev 1991; Gjuleva, Petrova 1996).

Критериите за избора на територията за възстановяването на белошипата ветрушка са същите като използваните за идентифицирането на оптималните територии в ЗЗ за птиците Сакар и разработени в специален хабитатен модел (Kmetova 2010) – географски характеристики (надморска височина, наклон, изложение), качество на местообитанието, наличие на места за гнездене, близост до известни колонии и свързаност. BG0002019 също бе избрана, тъй като има стабилни популации на индикаторни видове, а също и заради множеството наблюдения на вида в района на Източни Родопи (Barov, 2002).

4. Природни местообитания – хранителен хабитат на белошипата ветрушка

Следните Природни местообитания от Приложение 1 на ЗБР могат да бъдат класифицирани като местообитания за хранене на вида съобразно тяхната значимост/пригодност:

Код	Природно местообитание	Качество
1240	Стръмни морски скали, обрасли с ендемични видове <i>Limonium</i>	+
1310	<i>Salicornia</i> и други едногодишни растения, колонизиращи тинести и пясъчни терени	+

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

1340	*	Континентални солени ливади	++
1410		Средиземноморски солени ливади	++
1530	*	Панонски солени степи и солени блата	++
2110		Зараждащи се подвижни дюни	+
2120		Подвижни дюни с <i>Ammophila arenaria</i> по крайбрежната ивица (бели дюни)	+
2130	*	Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)	++
2340	*	Панонски вътрешноконтинентални дюни	+++
3130		Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от <i>Littorelletea uniflorae</i> и/или <i>Isoeto-Nanojuncetea</i>	Неутр.
3140		Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от <i>Chara</i>	Неутр.
3150		Естествени еутрофни езера с растителност от типа <i>Magnopotamion</i> или <i>Hydrocharition</i>	Неутр.
3160		Естествени дистрофни езера	Неутр.
4030		Европейски сухи ерикоидни съобщества	+
4060		Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	+
4080		Субарктични храсталаци от <i>Salix</i> spp.	
4090		Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета	+
40A0	*	Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества	+
40B0		Родопски съобщества на <i>Potentilla fruticosa</i>	Неутр.
40C0	*	Понто-сарматски широколистни храстчета	Неутр.
5130		Съобщества на <i>Juniperus communis</i> върху варовик	+
5210		Храсталаци с <i>Juniperus</i> spp.	+
6110	*	Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от <i>Alysson-Sedion albi</i>	+
6150		Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества	+
6170		Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества	+
6210		Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи)	+++
6220	*	Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас <i>Thero Brachypodietea</i>	+++
6230	*	Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините	+
6240	*	Субпанонски степни тревни съобщества	+++
6250	*	Панонски льосови степни тревни съобщества	+++
6260	*	Панонски пясъчни степи	+++
62C0	*	Понто-Сарматски степи	+++
62A0		Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества	+++
62D0		Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества	+++
6410		Ливади с <i>Molinia</i> на карбонатни, торфени или глинести почви (<i>Molinion caeruleae</i>)	+
6420		Средиземноморски влажни съобщества на високи треви от съюз <i>Molinio-Holoschoenion</i>	Неутр.
6430		Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	Неутр.
6440		Алувиални ливади от съюза <i>Cnidion dubii</i> в речните долини	Неутр.
6510		Низинни сенокосни ливади	+++

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

6520		Планински сенокосни ливади	+++
7140		Преходни блата и плаващи подвижни торфища	Неутр.
7210	*	Карбонатни мочурища с <i>Cladium mariscus</i> и видове от съюза <i>Caricion davallianae</i>	Неутр.
7220	*	Извори с твърда вода с туфести формации (<i>Cratoneurion</i>)	Неутр.
7230		Алкални блата	Неутр.
8110		Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс	Неутр.
8120		Сипеи върху варовити терени и калциеви шисти във високите планини	Неутр.
8210		Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове	+
8220		Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	+
8230		Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите <i>Sedo-Scleranthion</i> или <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>	+

Оценка номенклатурата на “КОРИН Земно покритие, 2012” 3то ниво като гнездово или хранително местообитание за белошипата ветрушка:

НОМЕНКЛАТУРА “КОРИН Земно покритие” 3то ниво	Местообитание за белошипата ветрушка	Значение за белошипата ветрушка
1.1.1. Населени места с плътно застрояване	Гнездене	+
1.1.2. Населени места със свободно застрояване	Гнездене	+++
1.2.1. Индустриални или търговски обекти	Гнездене	+
1.2.2. Пътно-шосейна и железопътна мрежи, и прилежащата им земя	Хранене	–
1.2.3. Пристанища	Хранене	---
1.2.4. Летища	Хранене	–
1.3.1. Кариери и открити рудници	Гнездене	+
1.3.2. Сметища	Хранене	---
1.3.3. Строителни обекти	Хранене	–
1.4.1. Зелени площи в населени места	Хранене	+
1.4.2. Места за спорт и отдих	Хранене	–
2.1.1. Ненапоявана обработваема земя	Хранене	+++
2.1.3. Оризища	Хранене	–
2.2.1. Лозя	Хранене	--
2.2.2. Овощни и ягодови насаждения	Хранене	–
2.3.1. Пасища	Хранене	+++
2.4.2. Комплекси от раздробени земеделски земи	Хранене	+++
2.4.3. Земеделски земи със значителни участъци естествена растителност	Хранене	++
3.1.1. Широколистни гори	Хранене	---
3.1.2. Иглолистни гори	Хранене	---
3.1.3. Смесени гори	Хранене	---
3.2.1. Естествени тревни площи	Хранене	+++
3.2.2. Растителни съобщества на храсти и треви	Хранене	+
3.2.4. Преходна дървесно-храстова растителност (Бележка: само екотона)	Хранене	+
3.3.1. Плажни ивици, дюни, пясъци	Хранене	+
3.3.2. Голи скали	Хранене	+
3.3.3. Площи с рядка растителност	Хранене	+++

**Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.**

3.3.4. Опожарени площи (Бележка: когато са открити територии, а не гори)	Хранене	+++
4.1.1. Вътрешни блата (Бележка: само екотона)	Хранене	+
4.1.2. Торфени блата (Бележка: само екотона)	Хранене	+
4.2.1. Солени блата (Бележка: само екотона)	Хранене	+
4.2.2. Солници (Бележка: само екотона)	Хранене	+
5.1.1. Водни течения (Бележка: само екотона)	Хранене	+
5.1.2. Водни площи (Бележка: само екотона)	Хранене	+
5.2.1. Крайбрежни лагуни (Бележка: само екотона)	Хранене	+
5.2.3. Морета и океани	Хранене	–

5. Резюме на селскостопански практики влияещи върху популацията на вида.

За прегледност, резюмето на анализа е представено таблично, като е използвана следната скала за оценка на мерките спрямо въздействието им върху белошипата ветрушка:

- + - слаб благоприятен ефект
- ++ - среден благоприятен ефект
- +++ - силен благоприятен ефект
- - слаб отрицателен ефект
- - среден отрицателен ефект
- - силен отрицателен ефект

За присъждане на оценките сме разчитали както на собственият опит на Зелени Балкани и партньорите по проекта ДЕМА, Испания, и ЕВРОНАТУР, Германия, така и на местни фермери от района на освобождаване на белошипата ветрушка – с. Левка, Свиленградско и в по-широкия обхват на защитената зона от Натура 2000 Сакар.

Позитивни/Негативни земеделски практики	Описание	Релевантност към българските условия	Влияние върху белошипата ветрушка	Източник (виж библиографията)	Страна, в която се извършва
Органично земеделие	Включва минимално използване на торове и никакво или малко напояване, и използване на разнообразни култури пригодни за нископродуктивни земи	Напълно валидно за България	+++	1	ЕС
Без пестициди	Преустановяване използването на пестициди	Напълно валидно за България	+++	1	ЕС
Летни зърнени култури с дълъг период на стърнищата, както и области на угар	Стърнища и угар са вторични хранителни местообитания.	Напълно валидно за България	+++	1	ЕС
Смесени и редуващи се обработваеми земи и пасища	Първични хранителни местообитания	Напълно валидно за България	+++	1	ЕС

**Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.**

Синори и буферни пояси – изискват косене, липса на прилагане на пестициди и хербициди	Осигуряват убежище за плячката и служат като хранителни местообитания.	Напълно валидно за България	+++	1	ЕС
Интензификация на селското стопанство и изоставяне на традиционни култури.	Използването на пестициди застрашава пряко източниците на храна за белошипата ветрушка, докато фунгицидите и хербицидите са непряка заплаха, която влияе върху източниците на храна на видовете плячка. Комасацията на земя води до огромни площи с монокултури и заличаване на синорите и други ключови елементи от традиционния селски ландшафт. Изчезване на традиционна мозайка от култури, изоставяне ротацията на културите, финансов подкрепа за разораване на изоставени ниви, прилагане на култури с по-кратък цикъл на развитие, всичко това води до изчезването на източници на храна за ветрушките.	Напълно валидно за България. Тази заплаха се засилва през последните години с подобряване на финансовата стабилност на по-големите ферми в резултат на субсидиите от ЕС.	---	2	Испания
Промени в земеползването	Превръщането на обработваемите земи в напоявани застрашава сухостепените видове. Превръщането на обработваемите земи в гори и/или овощни градини, памукови плантации (често с финансовата подкрепа на ЕС), новите урбанизирани територии отнемат ценни местообитания за белошипата ветрушка и ги превръщат в непригодни.	В дневно време не са толкова често срещани заплахи в България. Забелязва се масово превръщане на обработваемите земи в лозя. Налице е и подобно превръщане в овощни градини. Други заплахи са потенциално възможни в близко бъдеще.	---	2	Испания
Агро-екологичен Компонент	4) Поддържане на ротацията житни растения / угар (4) 5) Директно засяване	Валидно за България	+++	3, 4	Португалия
Пространствено разпространение на културите в рамките на хранителния ареал	Хранително местообитание - Земя култивирана със житни култури е основното хранително местообитание. - Угар и пасища също се използват за търсене на храна - Памуковите плантации рядко са предпочитани, въпреки че покриват ~30% от проучваната територия	Валидно за България	+++	5, 6	Гърция
Агроекологични мерки Франция	- Да се открият/почистят и подобрят изоставени места (запустели площи и площи с храсталовидна растителност)	Валидно за България		7	Франция

**Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.**

	и да се поддържат ежегодно чрез обновление на тревната покривка (коситба, горене, скотовъдство), но без да се обработва почвата. - Да се развият разновидови култури на фауната (бобово – тревна култура) и запазването им за период от минимум 5 години. - Да се озелени с многогодишни култури (лозя, маслинови дръвчета) и да се ограничи използването на инсектициди в очертанията. - Да се благоприятства създаването на ландшафтна мозайка чрез диверсификация на ландшафта и най – вече чрез запазване на различните елементи на ландшафта.		+++		
Схеми, програми и мерки прилагани в района на Mezifold за опазване на ВПС пасища	За пашуване (територия, която се използва само за паша) За косене (косене само на места)	Валидно за България	+++	8	Унгария
Подпомагане на фермерите в Натура 2000 в Трансилвания, Румъния	Агроекологична мярка 214/3.2 за Lannius minor, Falco vespertinus, изискващи поэтапно косене преди 1 юли.	Валидно за България	+++	9	Румъния
Източник:					
1. GUIDELINES ON THE MANAGEMENT OF FARMLAND IN NATURA 2000, First Draft 10th of September 2012) разработвано по Contract N° ENV.B.3/SER/2010/0041 от THE N2K GROUP, European Economic Interest Group: Atecma, Comunità Ambiente, Daphne, Ecosystems LTD, Ecosphere, IEEP					
2 Manual de gestion de habitats del Cernicalo Primilla. LIFE TRANSFERT - Reinforcement and conservation of Lesser Kestrel populations in Aude (FR) and Extrémadure (ES) LIFE05 NAT/F/000134.					
3. ACTION 2.4.9 - Integrated Territorial Intervention for Castro Verde					
4. The conservation of Lesser Kestrel in the Baixo Alentejo region (Portugal). The examples of LIFE PENEIREIRO and LIFE ESTEPÁRIAS projects. Liliana Barosa, Biologist (LPN – Birdlife Portugal). Presentation on Technical workshop (LIFE11 NAT/GR/1011), Greece, Volos, 21 - 22/1/2013					
5. The status of the Lesser Kestrel in Thessaly. Christos Christakis, Agronomist M.Sc. Project Coordinator. Laboratory of Ecosystem and Biodiversity Management University of Thessaly. Presentation on Technical workshop (LIFE11 NAT/GR/1011), Greece, Volos, 21 - 22/1/2013					
6. The Lesser Kestrel LIFE project of Thessaly. Thanassis Sfougaris, Assoc. Professor. Project Director. Chair, Laboratory of Ecosystem and Biodiversity Management University of Thessaly. Presentation on Technical workshop (LIFE11 NAT/GR/1011), Greece, Volos, 21 - 22/1/2013					
7. V. Lelong. 2009. Guide de gestion des habitats d'alimentation du Faucon crécerellette en Méditerranée française. Editor: LPO, 2009. Pp. 85.					
8. Gabor Figeczky (WWF Hungary). 2013. Preserving sand grasslands on the Szenes pasture and other parts of Transdanubia, Hungary . Managing farmland in Natura 2000 Case Studies. Pp.178. In Olmeda C., C. Keenleyside, G. Tucker, E. Underwood. 2013. Farming for Natura 2000. Guidance on how to integrate Natura 2000 conservation objectives into farming practices, based on Member States good practice experiences. EC, 2013. Pp. 251.					
9. Nathaniel Page (Fundatia ADEPT Transilvania) Tarnava Mare. 2013. Supporting farmers in Natura 2000 in Transylvania, Romania. Managing farmland in Natura 2000 Case Studies. Pp.178. In Olmeda C., C. Keenleyside, G. Tucker, E. Underwood. 2013. Farming for Natura 2000. Guidance on how to integrate Natura 2000 conservation objectives into farming practices, based on Member States good practice experiences. EC, 2013. Pp. 251.					

В Ръководството - Земеделие за Натура 2000. Ръководство как да интегрираме консервационните цели на Натура 2000 във фермерските практики, въз основа опыта от добрите практики прилагани в страните членки (C. Olmeda and all, 2013) интерес по отношение управлението местообитанията на белошипата ветрушка представлява ANNEX D от Ръководството (C. Olmeda and all, 2013): – Препоръки за управление на всяко едно природно местообитание от Приложение 1 на Директива за местообитанията, което е зависимо от земеделското стопанисване (**Приложение 1А**

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

към настоящият анализ). В **Приложение 1В** е българският превод на извадката от 16 природни местообитания, които представляват местообитания за търсене на храна на белошипата ветрушка. Сред тях са и 9 от 12те природните местообитания, които са местообитания и на белошипата ветрушка в целевите за проекта защитени зони:

Код	Приоритет	Природно местообитание	Сакар % покритие	Родопи Източни % покритие	Местообитание F. <i>naumanni</i>
5130		Съобщества на <i>Juniperus communis</i> върху варовик		0,3	+
5210		Храсталаци с <i>Juniperus</i> spp.	0,09	3,0	+
6110	*	Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от <i>Alyso-Sedion albi</i>	0,02	0,04	+
6210		Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи)	8,8	2,0	+++
6220	*	Псевдостеппи с житни и едногодишни растения от клас <i>Thero Brachypodietea</i>	1,7	3,0	+++
62A0		Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества	0,6	8,0	+++
62D0		Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества		0,01	+++
6510		Низинни сенокосни ливади		0,02	+++
6520		Планински сенокосни ливади		0,2	+++
8210		Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове		0,1	+
8220		Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове		2,0	+
8230		Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите <i>Sedo-Scleranthion</i> или <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>	0,1	1,3	+

За подробно запознаване със събраната информация и направени анализи моля запознайте се с:

- Идентифициране на щадящи или полезни за белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) мерки от Програмата за развитие на селските райони, в България (2007 – 2013 и 2014 – 2020)
- Доклад за положителни/отрицателни земеделски практики в ЕС имащи отношение към белошипата ветрушка (*F.naumanni*)

6. Мерки за управление на гнездови местообитания в Испания

Продукт от проект LIFE TRANSFERT (LIFE05 NAT/F/000134) е публикуваното Ръководство за действие за местообитанията на белошипата ветрушка (**Приложение 2А/2В**). В него подробно са разписани и онагледени вариантите на различни видове изкуствени гнездилки и условията и подходите, които трябва да се следват при тяхното разполагане.

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

Ръководството е изготвено с водещото участие на партньора по настоящият проект – ДЕМА. Смятаме, че то в най-пълна степен, най-подробно и актуално отразява аспектите свързани с използването на изкуствените гнездилици като инструмент за подпомагане популацията на вида.

7. Мерки за управление на хранителни местообитания във Франция

Продукт от проект LIFE TRANSFERT (LIFE05 NAT/F/000134) е публикуваното Ръководство за действие за хранителните местообитания на белошипата ветрушка в средиземноморска Франция **Приложение 3А/3В**).

В него подробно се разглеждат въпросите за управление местообитанията за търсене на храна на белошипата ветрушка чрез почистване на гъсти храсталаци превзели откритите площи или поддържането на тревните площи с пашуване.

Предложени са различни схеми на управление, както и техният ефект както върху биоразнообразието изобщо така и върху ентомофауната, с която вида се храни.

8. Литература:

Ana Guimaraes (ATECMA / N2K Group). 2013. Managing cereal steppe land for birds in Southern Portugal Managing farmland in Natura 2000 Case Studies. Pp.178. In Olmeda C., C. Keenleyside, G. Tucker, E. Underwood. 2013. Farming for Natura 2000. Guidance on how to integrate Natura 2000 conservation objectives into farming practices, based on Member States good practice experiences. EC, 2013. Pp. 251.

Carlos Ibero (ATECMA /N2K Group). 2013. Preserving unique steppes, producing macaroni and spaghetti Dry farming in Belchite, Aragon (Spain). Managing farmland in Natura 2000 Case Studies. Pp.178. In Olmeda C., C. Keenleyside, G. Tucker, E. Underwood. 2013. Farming for Natura 2000. Guidance on how to integrate Natura 2000 conservation objectives into farming practices, based on Member States good practice experiences. EC, 2013. Pp. 251.

Gabor Figezky (WWF Hungary). 2013. Preserving sand grasslands on the Szenes pasture and other parts of Transdanubia, Hungary . Managing farmland in Natura 2000 Case Studies. Pp.178. In Olmeda C., C. Keenleyside, G. Tucker, E. Underwood. 2013. Farming for Natura 2000. Guidance on how to integrate Natura 2000 conservation objectives into farming practices, based on Member States good practice experiences. EC, 2013. Pp. 251.

M. López et al. 2009. Manual de gestion de habitats del Cernicalo Primilla. Editro& DEMA, 2009. Pp. 116.

Nathaniel Page (Fundatia ADEPT Transilvania) Tarnava Mare. 2013. Supporting farmers in Natura 2000 in Transylvania, Romania. Managing farmland in Natura 2000 Case Studies. Pp.178. In Olmeda C., C. Keenleyside, G. Tucker, E. Underwood. 2013. Farming for Natura 2000. Guidance on how to integrate Natura 2000 conservation objectives into farming practices, based on Member States good practice experiences. EC, 2013. Pp. 251.

Oliviero Spinelli. 2012. Presentation Guidelines on the management of farmland in Natura 2000.

Препоръки за опазване и управление на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*)
в ПУ на защитени зони от Натура 2000 за опазване на птиците.

Olmeda C., C. Keenleyside, G. Tucker, E. Underwood. 2013. Farming for Natura 2000. Guidance on how to integrate Natura 2000 conservation objectives into farming practices, based on Member States good practice experiences. EC, 2013. Pp. 251.

V. Lelong. 2009. Guide de gestion des habitats d'alimentation du Faucon crécerellette en Méditerranée française. Editor: LPO, 2009. Pp. 85.

ACTION 2.4.9 - Integrated Territorial Intervention for Castro Verde

The conservation of Lesser Kestrel in the Baixo Alentejo region (Portugal). The examples of LIFE PENEIREIRO and LIFE ESTEPÁRIAS projects. Liliana Barosa, Biologist (LPN – Birdlife Portugal). Presentation on Technical workshop (LIFE11 NAT/GR/1011), Greece, Volos, 21 - 22/1/2013

The status of the Lesser Kestrel in Thessaly. Christos Christakis, Agronomist M.Sc. Project Coordinator. Laboratory of Ecosystem and Biodiversity Management University of Thessaly. Presentation on Technical workshop (LIFE11 NAT/GR/1011), Greece, Volos, 21 - 22/1/2013

The Lesser Kestrel LIFE project of Thessaly. Thanassis Sfougaris, Assoc. Professor. Project Director. Chair, Laboratory of Ecosystem and Biodiversity Management University of Thessaly. Presentation on Technical workshop (LIFE11 NAT/GR/1011), Greece, Volos, 21 - 22/1/2013